

Svět vpitý do papíru

Zuzana Jakobe

Věnováno Představivosti a Tvořivosti,
věrným kamarádkám, díky nimž je můj
život bohatý i bez peněz.

*Představuji si papír jako vyprahlou poušť,
která lačně čeká, až na ni dopadne první
kapka vody.*

Svět vpitý do papíru

Hustě prší. Kráčím po chodníku. Lidé kolem mě se utíkají schovat pod nejbližší přístřešek nebo se choulí pod deštníky. Kráčím klidně. Stejně jako vyprahlá zem si užívám každé kapky, která dopadá na mé vlasy, tvář, ruce. Jdu, jako bych se nastavovala prvnímu jarnímu slunci.

Chodník pod nohama se rozpouští do šedého klikyháku. Černou silnici lemují žluté linie smývajícího se pylu. Zeleň stromů, šedomodrá obloha, domy, ploty, to vše je mírně rozmazané a snaží se vytéct z obrazu.

V tu chvíli se rozhodnu. Na chodníku. V dešti. Budu malovat. A budu malovat akvarel, který nejlépe vystihuje mé vnímání světa. Tajemného, mírně rozmazaného, v nejasných obrysech. Světa stovek odstínů a barev, na který je potřeba nahlížet s mírným odstupem, aby člověk dokázal plně vnímat jeho kouzlo.

Radost z rozhodnutí mi mírně kazí skutečnost, že o akvarelu, akvarelových barvách a hlavně technice nevím nic.

Znám však někoho, kdo mi pomůže.

Rozhodnutí padá ve středu. Ve čtvrtek přestává pršet. V pozdním odpoledni pečou muffiny. Z loňského mraženého černého rybízu s trochou tmavé čokolády. Doufám, že tato dobrota navodí při prvním setkání s malířkou příjemnou atmosféru.

Zítra v 9:30 se pustím do svého prvního akvarelu. Víím, co na něm bude. Vzpomínky se mi vrací k barevnému městu na útesu skály těsně nad mořem. Manarola. Jedno z pěti území Cinque Terre. Mám jasnou představu, jak výsledná malba bude vypadat. Žádné černé obrysy, bude to směs barev a jejich odstínů, které ve výsledku dají dojem města na skále.

Vše vidím tak zřetelně, že se mi do hlavy vryje hned první pochybnost- budu schopna své představy dosáhnout?

Zamíchám těsto, abych nepříjemnou myšlenku zaplašila. Vzpomenu si na manžela, jak říká:

„Ty víš přesně, co chceš. To se jen tak nevidí. Jenže zároveň máš schopnost tu svou vizi během krátké chvílky rozbít na tisíc kousků a pohřbít vlastními pochybami.“

Rozhodnu se jeho tvrzení tentokrát vyvrátit. Zkusím svou vidinu přenést na papír navzdory všem pochybám a obavám. Rozhodnutí umocňuje příjemná rybízovo-čokoládová vůně stoupající společně s horkým vzduchem z trouby.

V noci toho moc nenaspím. Myšlenky naskakují jedna na druhou a cítím, jak se mi v hlavě roztáčí malý setrvačnick. Nedovolí mi oddat se únavě a usnout.

Jak mi asi půjde zítřejší malování, když budu unavená? Nebylo by lepší přesunout lekci na další týden?

A je to tu! První útok z vnitra a první zkouška mého odhodlání.

Žádné odříkání se konat nebude, vynadám si a začnu plašit vše, co se chystá nahlodávat můj klid.

Nakonec se spánek přeci jen dostaví.

Ráno vstanu, odvedu děti do školy, poberu muffiny a jdu do ateliéru na druhém konci vesnice.

Silvia je Italka, která se usadila v Čechách. Vystudovala umění na Univerzitě v Bologni a její specialitou je technika strhávané fresky. Ve své tvorbě ale kombinuje nejrůznější techniky. Vede k výtvarnému umění dospělé i děti. Silvia je zároveň velká náruč a laskavé srdce. Pro každého má vřelé a upřímné objetí.

Dům, ve kterém s rodinou bydlí, je kusem Itálie uprostřed středočeské vesnice. Nejen architekturou. Dveře jsou neustále otevřené. Kočky se sluní na dvorku. Některé se příchozímu hned otírají o nohu a doprovází ho ke dveřím, aby mohly první škvírou vniknout do domu.

Ateliér se nachází ve druhém patře. Po stěnách lemujících schody do něj visí Silviina tvorba. Různé motivy, různé techniky. V prvním patře je několik pokojů pro návštěvy. Samotný ateliér je prosluněným, prostorným místem neustálé tvorby. Dýchá zde probíhající proces. Voní po barvách.

Silvia stojí u kuchyňské linky a obsluhuje kávovar. Dnes to bude šestkrát cappuccino. U stolu, na kterém se nahromadily nejrůznější pochutiny, již sedí další čtyři ženy, pravidelné návštěvnice ateliéru.

Stojím ve dveřích s muffiny v ruce a nesmělým výrazem. Když mě Silvia spatří, rozzáří se, rozpřáhne ruce a se zpěvným „Ciao bella“ mě bez váhání obejmě. Vrací mě do dětství, do babiččiny láskyplné, měkké náruče. Představí mě ostatním a přizve ke stolu a kávě.

Chápu, že tohle je jakýsi zahajovací rituál. Společná chvíle před ponořením se do světa vlastní tvorby.

Sedím, usrkávám kávu a poslouchám. Příběhy. Dvě sestry. Jedna šťastně vdaná, druhá již skoro čtyřicet let neúspěšně opouští manžela. Manžel té první každý čtvrtek peče, aby jeho žena měla na páteční malování co zakousnutí ke kafičku. Manžel druhé nepeče, do obchodu pouze řídí a nákup nosí jen od auta ke dveřím domu, aby ho sousedi nepomluvili.

Ty dvě mají dnes hlavní slovo. Jak je to s jejich životy doopravdy? Nevím, ale to je v tuto chvíli jedno. Vlastně nikdo si žádnou radu či názor nežádá, nikdo nemá potřebu své rady a názory na spokojené manželství sdělovat. Jde o to říct, co se říct chce, a naslouchat. Malování u Silvie je zkrátka i jistou formou terapie.

Ke konci společného hodování cítím nervozitu. Nedočkavost a touha tvořit se hlásí o slovo.

Dočkám se. Prázdné hrnky zaujmou svou pozici ve dřezu a každá si nachází svůj kout tvorby v rozlehlém prostoru. Sedám si ke stolu do míst, kam dopadá dopolední slunce, a chvíli pozoruji dění kolem. Ženy začínají vytahovat rozdělaná dílka z minulých lekcí, chystají

barvy, štětce a dělají si prostor. Rozpracované obrazy, které vidím, se mi líbí.

„Dokážeš zhmotnit svou představu, jako to umí tyto ženy?“ šeptá šotek v mojí hlavě.

Naštěstí Silvia mně nedovolí s pochybami pokračovat. Přináší mi akvarelový papír nalepený na kusu tvrdšího kartonu. Při promáčení se díky tomu nezkroutí. Prosté, chytré. První věc, která by mě nenapadla, kdybych se o malbu pokoušela sama doma. Asi bych se k tomuto poznání po pár pokusech dopracovala, ale byla jsem toho ušetřena. Výzev bude i tak dost.

„Máš fotka?“ ptá se mě Silvie lámanou češtinou.

Mám. Podávám jí vytištěnou fotografii města na skále, kterou jsem pořídila před pár týdny. Není úplně hezká, počasí tehdy zrovna nepřálo, ale lepší nemám. Fotka v kombinaci s mou vlastní představou v hlavě bude muset stačit.

„Nejprve načrtla základní obrysy tady na pomocný papír, jen linia. Pak to z druhé strana namažeš černá křída a přeneseš na akvarelový papír.“

Vrhnou se do práce. Soustředím se na obrysy a linie. Silvia ke mně občas zavítá s radou k dobru.

„Linia na obraze nesměrovat k divákovi, to agresivní. Lepší vést linia mírně do strana.“

Čas běží. Zvedám hlavu od papíru a dívám se na hodiny. Zpanikařím. Dnešní lekce je téměř u konce. Jak to? Vždyť nemám nic hotové. Já si myslela, že dnes odejdu s hotovým obrazem. Jak jsem byla naivní. Jediné, co do konce ještě zvládám, je zlehounka přenést

základní obrysy na akvarelový papír. Tím bylo dosaženo maxima dnešní práce.

Ukládám rozdělaný obraz do šuplíku, který mi Silvia v ateliéru vyhradila. Bude tu na mě týden čekat. Při úklidu ještě několikrát do šuplíku nakouknu, abych se podívala, co se dnes událo. Moc toho není, ale stejně cítím vzrušení a nedočkavost.

Jak to jen vydržím do příštího týdne?

Vyzvedávám děti ze školy a cítím spokojenost. Do vznikajícího obrazu se musela uvolnit část přetlaku, který v sobě delší dobu nosím. Myslím na šuplík a jeho obsah. Nemohu se dočkat příštího pátku, až zasednu ke stolu a budu pokračovat. Konečně přijdou na řadu barvy a štětce. Silvia mi to při loučení slíbila.

V průběhu týdne chodím kolem obchodů s výtvarnými potřebami a nakukuji do výloh. Občas zajdu dovnitř a nasávám vůni a atmosféru světa malířů. Na počítači sjíždím akvarely slavných i méně slavných umělců a zkoumám linie a barvy. Snažím se odhadnout, jak při malování postupovali. Víím, že velká část akvarelového kouzla mi zatím uniká.

Ve čtvrtek večer znovu pečou. V hlavní roli překvapivě rybíz. Tentokrát však červený. Výsledkem jsou rybízovo-kokosové sušenky z mandlové mouky. Co na ně spolutvůrkyně z kurzu řeknou?

Páteční ranní scénář se opakuje. Možná se synáčci hádají o jinou věc než před týdnem, ale průběh hádky je jako přes kopírák. Jeden začne, druhý řekne něco proti, chvílka hádání, první facka, křik, žalování... Snídaně, ranní hygiena, sbalení aktovek a hurá do školy.

Když se vrátím domů, zabalím rychle sušenky a vydám se k Silvii do ateliéru. V devět hodin přecházím po dvorku a pouštím mňoukající kočku do budovy. Vděk vyjadřuje otíráním se mi o nohu. Pohladím ji po hebké hlavičce a poškrábu za ušima. Chvilí přede a pak se vydáme každá po svém. Kočka do kuchyně k misce s krmením, já po schodech do ateliéru. Dámská společnost už čeká, cappuccino na stole a něco k zakousnutí k tomu.

Přisedám ke stolu. Zrak se mi však stáčí na druhý konec místnosti. Šuplík s magickou mocí. V něm kus papíru s pár čarami. Představuji si ho jako vyprahlou poušť, která lačně čeká, až na ni dopadne první kapka vody.

A opravdu, když na něj po chvíli skutečně nanáším dle Silviiných rad vrstvičku vody, skoro to zasyčí.

„Kouzlo akvarelu být v rozpíjející se barva. K tomu potřebovala dost voda,“ udílí mi Silvia první radu.

Jenže dost vody je zavádějící pojem. V množství vody je právě ono umění akvarelu. Když je jí málo, barvy se dostatečně nerozpíjí a jsou tmavší a špatně se stínuje. Když je jí moc, malba dlouho schne, barva je příliš světlá a při opakovaném nanášení se začne mírně měnit struktura papíru.

Najít ideální množství vody je můj první velký úkol. Druhý, neméně složitý, je namíchat správný odstín barvy. Nevidím v tom ze začátku žádný velký problém. Stačí přeci namočit štětec do požadované barvy a rozředit s vodou na daný odstín.

Jak se pletu. Když mi Silvia ukazuje, jak se barva skutečně míchá, žasnu. K dosažení výsledku používá všechny možné barvy, jen ne tu, kterou si myslím, že má použít.

Na rozdíl ode mě vidí za barvou její složení. To, co mně připadá jako šedá, kterou bych nejlépe dosáhla naředěním černé barvy vodou nebo přidala do černé bělobu, tam Silvie smíchá trochu hnědé, fialové, bílé,... Ani to všechno nestihám pobrat. Jediné, co opravdu vím, je, že černou nepoužila vůbec. Výsledek je naprosto úchvatný. Barva se shoduje s tou na fotce. Dokonce i s barvou v mé vzpomínce na skálu pod městem.

Čas, co mám dnes na malbu vyhrazený, věnuji splnění dvou velkých výzev. Voda a barva. Pokus střídá omyl. Marně se snažím na paletě a kusu šmíráku dosáhnout odstínů barev z fotografie a na akvarelovém papíře zajistit dostatečnou vlhkost. Na samotný závěr se dostaví frustrace.

Myslela jsem si, bláhově, že mi to půjde líp a rychleji. Chci všechno líp a rychleji. Ptám se jedné ze sester, jak dlouho už svůj obraz maluje. „Něco přes měsíc a zdaleka nemám hotovo,“ nepotěší mě její odpověď.

Podívám se na ručičky na hodinách a mazanici na papíře. Je mi jasné, že z tohohle obraz nebude ani dnes, ani za týden. Silvia vycítí mou beznaděj a přisedne si.

„To je dobré, co tu máš,“ řekne.

Já její názor nesdílím.

„Ne, opravdu. Kouzlo akvarelu být, že nic není špatně, vše napravit, ty být klidná, sledovala,“ a bere do ruky štětec, namočí jej do vody, namíchá z různých barev zelenou a několika tahy kolem rozmazaných skvrn na papíře provede kouzlo.

Během chvilky se podivné cosi na papíře přede mnou promění ve svah porostlý stromy a keříky. Znovu namočí štětec, namíchá šedou a vykouzlí skálu, do které budou snad brzy narážet mořské vlny.

„Nejprve se musela udělat ta skvrna, kouzlí se až pak,“ vysvětluje.

„Bez skvrna nebýt kouzlení.“

Začínám se usmívat. Dává mi to naději. Příště budu kouzlit i já. Asi to nepůjde tak lehce jako zkušené malířce, ale chápu princip. Začíná se světlými barvami a obrysy vznikají až nakonec, nanášením tmavších odstínů. Je to napínavé a tajemné. Jako v šachách, i tady musí člověk přemýšlet o několik tahů dopředu. Začíná se pozadím a postupně se přidávají další vrstvy. Fleky se promění ve výsledný objekt.

Kočka v přízemí spokojeně podřimuje na parapetu. Nevěnuje mi pozornost, ani když jsem těsně u ní. Obouvám se a vyrážím na prosluněný dvorek. Usmívám se. Je krásné poledne. Cítím se uvolněná. Soustředěná práce s vodou a barvami mi nedovoluje zabývat se čímkoli jiným. Nerozhodí mě ani hádání dětí, které se spustí takřka hned po vyzvednutí ze školy.

Týden co týden trpělivě docházím do ateliéru, kouzlím, zkouším, tvořím, rozpouštím předešlé chyby a nahrazuji novými. Už na sebe nespěchám. Vím, že nemusím. Užívám si proces tvorby. Učím se od Silvie a ostatních. Tiše pozoruji jejich tahy, míchání barev, soustředění a drobné rituály, které proces provází. U snídání jsem smělejší a sem tam prohodím i něco ze života. Žádné detaily, jen tak akorát, co se hodí k ranní kávě a moučníku. Pořád ještě víc naslouchám, než mluvím.

Po dvou měsících pilného tvoření přichází den, kdy se štětec naposledy dotkne papíru, poslední kapka se vsákne a já svůj výtvar dokončím. Noc ze čtvrtka na pátek probdím, snídání v ateliéru spíše prosním a k šuplíku běžím. Nedočkavost, nervozita a radost smíchaná s trochou smutku z konce procesu, to je dnešní paleta mých emocí.

Obraz už je takřka hotový. Zbývá doladit poslední detaily a zasadit finální tah. Silvia mi stojí po boku. Ví, jak důležitý je to moment, a dodává mi odvalu. S posledními kapkami vody na vláscích štětce stírám v obraze všechny tvrdé linie, které ruší, a zaplňuji bílá místa, kam barva nenašla doposud cestu. Podívám se na svou učitelku. Souhlasně pokyne hlavou a dá mi tak svolení odtrhnout lepenku od okrajů a sejmout obraz z kartonu.

„Bravo, bravo,“ obejmeme mě Silvia a chvíli se spolu mlčky díváme na výtvar. Různě s ním natáčím a obě se usmíváme. Směsice pocitů,

kteřá mnou cloumá, je pestrá jako množství odstínů barev na obraze. Mám slzy v očích.

Uložím akvarel do desek, rozloučím se se Silvií a spolutvůrkyněmi, podrbu kočku za ušima a vyrážím ven. S úsměvem a obrazem pod paží. Každou chvíli se zastavím a nakouknu do desek. Je tam. Poklad.

Vyzvednu děti a ukazuji jim, co jsem vytvořila. Nezajímá je to. Náladu mi ale nepokazí. Doma si vložím obraz do připraveného rámečku a umístím ho hrdě v obýváku na zeď. Každý na něj uvidí již od dveří. Hlavně já na něj uvidím. Jsem šťastná.

Uvědomuji si, že Silviiny lekce malování nebyly jen o umění malovat, ale i o umění žít. Bude dobré si získané rady uchovat v paměti a čerpat z nich. Snažit se vidět lidi kolem sebe barevněji, než na první pohled působí, nebo umět vyčkat až nejasné a neuchopitelné situace naberou zřetelnější kontury, to se může hodit.

Jsem na sebe hrdá. Dokázala jsem vytvořit obraz. Panečku. Ani jsem netušila, že jsem toho schopná. A pořádně jsem to natřela svým vnitřním démonům a šotkům, našeptávačům pochybností, co se mě snažili odradit a zneklidnit. Tentokrát dostali za vyučenou.

Ležím na pohovce a spokojeně se dívám na stěnu. Visí tam. Pozoruji vlny narážející na kamenité pobřeží. Bílá pěna přebíhá přes kameny a mizí v puklinách a rozvalinách. Slunce svítí a domečky na skále tvoří pestrobarevnou mozaiku. V ovzduší se mísí vůně grilovaných ryb a kávy. Šumění moře navozuje letní pohodu. Ke stolku v podloubí mi přichází Giovanni dolít víno.

„Gracie,“ poděkuji mu.

Usměje se na mě za ten pokus o italský přízvuk a pomalu mizí v útrobách kavárny. V Manarole je dnes krásný letní den.

Zuzana Jakobe (1978) se pohybuje většinu života s hlavou v oblacích. Ráda prozkoumává různé světy, příběhy a témata. Za studentských let přispívala do časopisu Konec Konců a novin Amfora. Za dob kovidových opatření publikovala na svém [blogu](#) Deník psaný ve stavu nouze. Její letošní povídka Setkání vyšla ve sborníku [17 půlnočních povídek](#). Psaní využívá i při své práci – tvorbě scénářů expozic a vzdělávacích materiálů. Má jednoho manžela, dva syny a nespočet snů.

Poděkování

Děkuji mým chlapcům za život pestrý a barevný jako malířská paleta.

Zvláštní poděkování patří Silvii za trpělivost při provázení procesem tvorby akvarelu, moudrá slova i ranní cappuccina. Aleši Máchalovi za první čtení textu a konstruktivní zpětnou vazbu podanou tak vlídně, jak to umí jen on. Mému muži za druhé čtení a dlouhodobou podporu při psaní. Šperkařce textů Martině Heš za praktické rady, tipy a inspiraci ve fázi grafické úpravy a editace textu a Erice Lipové za jazykovou korekturu.

Autorka: Zuzana Jakobe

E-povídku připravila a graficky navrhla: Zuzana Jakobe

Jazykové korektury: Erika Lipová

Ilustrace: Pixabay

Copyright © Zuzana Jakobe, 2024

Copyright © Zuzana Jakobe, 2024